

Sünter, E. (2017). Ortaöğretimde Okutulan Seçmeli Din Eğitimi Dersleri Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri: Bir Durum Çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 902-913.

Geliş Tarihi: 21/02/2017

Kabul Tarihi: 22/05/2017

ORTAÖĞRETİMDE OKUTULAN SEÇMELİ DİN EĞİTİMİ DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

Emel SÜNTER*

ÖZET

Bu çalışmada, Antalya’da ortaöğretim kurumlarında temel dinî bilgiler derslerini yürütmekte olan öğretmenlerin programın işlevselliği ya da uygulanabilirliği açısından görüşlerini tespit etmek ve anlamak amaçlanmaktadır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseninde olup bütüncül tekli durum çalışmasıdır. Örneklem olarak yine nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örneklem tekniği kullanılmıştır. Antalya ili Konyaaltı ilçesinde görev yapmakta olan 20 branş öğretmeninden çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 8 öğretmen örneklem olarak seçilmiş; bu seçim esnasında da öğretmenlerin mevcut okullarındaki dersi aktif yürütüp yürütmedikleri dikkate alınmıştır. Araştırmada veriler Ekim 2016 – Aralık 2016 tarihleri arasında bireysel görüşme tekniği ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları ile 25-35 dakika süresince yapılan görüşmeler kaydedilip içerik analizine tabi tutulmuş ve görüşler “Hedef-kazanım ve Etkinliklere İlişkin Öğretmen Görüşleri, Programın Derse ve Okula Karşı Etkiye İlişkin Öğretmen Görüşleri, Programın Uygulanmasından Kaynaklanan Güçlüklerle İlişkin Öğretmen Görüşleri, Programa İlişkin Zümre Öğretmenleri ile Yapılan Toplantılara İlişkin Öğretmen Görüşleri, Programda Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Öğretmen Görüşleri” şeklinde 5 tema altında kategorileştirilmiştir. Araştırma sonuçları, belirtilen temalar altında öğretmenlerin görüşlerini yansıtan bulgular içermektedir.

Anahtar Kelimeler; Öğretmen Görüşleri, Nitel Araştırma, Öğretim Programı.

TEACHERS’ THOUGHTS ABOUT ELECTIVE RELIGIOUS EDUCATION PROGRAMME IMPLEMENTED AT SECONDARY SCHOOLS: A CASE STUDY

ABSTRACT

This study has been realized to determine that whether religious lessons’ programmes are practical and functional according to the teachers who implemented the programme at secondary schools in Antalya. The research was done as situation analysis of qualitative research, and it is integrated holistic-single case study. As a sample, a typical situational sample from the purposive sample, which can be easily obtained, was used. Eight (8) teachers of 20 branch teachers, who work in Antalya- Konyaaltı province center and want to join the study voluntarily from different branches, were chosen as sample. While making these choices, it was taken into consideration that these teachers attend the aimed lessons actively and regularly. In the research, data were gathered by personal interview techniques between October 2016 and December 2017. The interview, which was semi-structured and took 25-35 minutes, were recorded. Later it was studied according to the content analysis and categorized under 5 themes as; teachers’ thoughts about aimed acquisitions and activities, teachers’ thoughts about programmes effects to school and lessons, teachers’ thoughts difficulties while applying the programme, teachers’ thoughts about meetings which are done with class teachers, teachers’ thoughts about assessments and evaluations in the programme. The research results contain findings, which reflects teachers’ thoughts under expressed themes.

Key Words; Teacher Thoughts, Qualitative Research, Teaching Programme.

* Dr., MEB, Akdeniz Anadolu Lisesi, Antalya. emelsunter0779@gmail.com

1.GİRİŞ

Eğitim okullarda planlı ve programlı bir şekilde öğrencilerde davranış değişikliği meydana getirme sürecidir. İstenen davranış değişikliğinin yapılabilmesi için en önemli görevde toplumsal bir kurum olarak okullara düşmektedir. Bu amaçla okullar aracılığı ile eğitim görenlere ilgili program çerçevesinde, uygun düşecek dersler verilir. Verilecek dersler, eğitimin amacına göre belirlenir. Bireyin eğitim programı çerçevesinde mutlak olarak alması gereken dersler zorunlu dersler olarak adlandırılır. Bununla birlikte merkezde yer alan çekirdek konular dışında, öğrencinin tercihine bağlı olarak alınan dersler seçmeli dersler olarak tanımlanmaktadır (Baykara 2012).

Okullar içinde yaşanan toplumun değerlerini öğrencilere aktaran en önemli toplumsal kurumlardandır. Bir taraftan okullar toplumun inanç ve değerlerini aktarıırken diğer taraftan toplumdan ve onun değerlerinden bağımsız, toplumsal gerçekliklerden farklı bir eğitimi gerçekleştirme düşünülemez. İnsan sosyal ve psikolojik bir varlıktır. Eğitimin görevlerinden birisi de ruh sağlığı yerinde ve yaşadığı topluma uyum sağlamasına bireylere katkıda bulunabilmektir.

Din duygusunun fitrattan kaynaklı olduğu düşünüldüğünde toplum değerlerinin önemli bir bölümünü oluşturan manevi değerlerin de bireylere öğretilmesi gereklidir. Din ile değerler arasındaki ilişkiye ek olarak toplumsal normlar arasında ilişki olduğu bilinmektedir. Dinî bilgileri öğretirken değerler öğretilbildiği gibi, değerler öğretiminde dinden de yardım alınabilmektedir. Bu açıdan her ikisinin arasında doğrudan bir ilişki olduğu söylenebilir (Önder 2013).

Dinî değerler ve normlar, resmi programlar çerçevesinde İlköğretim ve liselerin programlarındaki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri aracılığıyla yapılmaktadır. Din eğitimi bireysel olarak insanın ruhsal, manevi anlamda gelişmesine katkı sağlar. Bununla birlikte din eğitimi, insanın sosyal bir varlık olması sebebiyle sosyalleşmesini sağlayabilir. Bu sürecin gerçekleşebilmesi için de hem öğretmenler hem de programlar kazanılması gereken sorumluluklara ya da hedeflere uygun şekilde dizayn edilmelidir.

DKAB dersi veya liselerde seçmeli olarak okutulan derslerde de öğretmenler, temel olguları öğrettikten sonra; öğrencilerinden dinî konularda problem çözmelerini, tavır ve tutum geliştirmelerini, insanlarla iletişim kurarken dinî duygu ve düşüncelerden etkin bir şekilde yararlanmalarını isteyebilmelidir. Bütün bunları yaparken asıl önemli olan öğretilen bilgilerin bir taraftan insanın kendi yaşamına diğer taraftan sosyal yaşama aktarılması ve uygulama alanında gerçekleştirilebilmesidir. Yani bilgileri öğrencinin yaşadığı hayatla bağlantılar kurabileceği şekilde öğretim konusu yapmak gerekmektedir. Böyle bir uygulama için öğretmenlerin karşılıklı fikir alışverişlerinin olması, müfredatla ilgili değişmelere hızlıca ayak uydurması, çağdaş öğretim strateji yöntem ve teknikleri kullanması ve öğrencileriyle sıkı diyaloglarının olması yeterli olabilecektir.

Bu anlamda din eğitimi ve öğretimi de, eğitimin genel amaçları doğrultusundaki istendik davranışları öğrenciye kazandırmak durumundadır. Öğrenci, din eğitimi alıp kendisi için gerekli bilgileri öğrenirken, aynı zamanda kendisi için gerekli duygusal, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını da geliştirebilecektir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde 20 Şubat 2012 tarihinde TBMM Başkanlığına “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” teklifi sunulmuştur. Bu kanun tekliflerinden 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun

25. maddesinde 11.04.2012 tarihinde yapılan değişiklikle; ortaokullar ile İmam Hatip ortaokullarında lise eğitimini destekleyecek şekilde öğrencilerin yetenek, gelişim ve tercihlerine göre seçimli derslerin oluşturulması belirtilmiş, ortaokul ve liselerde okutulacak seçmeli derslerden Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamberimizin hayatı derslerinin isteğe bağlı seçmeli ders olarak okutulması kararlaştırılmıştır. Bu iki dersin dışında bu okullarda okutulacak diğer seçmeli dersler için Bakanlıkça geniş bir havuz oluşturulması istenmiştir.

Temel Dinî Bilgiler (TDB) 2 dersi, ortaokul ve liselerde yer alan haftada iki saatlik bir ders olup öğrenciler tarafından herhangi bir sınıf düzeyinde iki kez alınabilmektedir. Ortaokul ve liselerde seçmeli olarak yer alan bu derste hangi dinin öğretimi yapılacağına parantez içerisinde işaret edilmiş, ancak bu dersin farklı dinlere göre içeriklendirilebileceği bakanlık tarafından ayrıca ifade edilmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada da temel amaç ortaöğretim kurumlarında görev yapan ve seçmeli din eğitimi derslerini yürütmekte olan öğretmenlerin programa dair görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır (Kaymakcan vd. 2013).

Bu araştırmanın amacı, 2016-2017 eğitim öğretim yılı ortaöğretim kurumlarında seçmeli dersler yürüten (Temel Dinî Bilgiler, Hz. Muhammed'in Hayatı, Kur'an-ı Kerim) öğretmenlerin görüşlerini programın yürütülmesi ve işlevselliği açısından tespit etmektir.

2. YÖNTEM

Bu araştırma nitel araştırma modellerinden durum çalışması deseninde olup, bütüncül tekli durum çalışmasıdır. Yıldırım ve Şimşek'e (2006) göre nitel araştırmalar, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırmalardır". Durum çalışması ise, tek ve ilişkili bir yapının yoğun ve holistik bir tanımı ya da analizidir. Durumun anlaşılması veri analizinde üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Veriler genellikle görüşmelerden, alandaki gözlemlerden ve belgelerden elde edilmektedir (Merriam, 2013).

2.1. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, kuramsal çerçeve oluşturulduktan, literatür taraması yapıp, pilot görüşmeler yapıldıktan sonra uzmanların da forma ilişkin görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Bu tarzdaki görüşme yönteminin araştırmacıya sunduğu en önemli fayda, görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme formuna bağlı kalınarak sürdürülmesi sebebiyle daha sistemli ve kıyaslanabilir bilgi vermesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Formda; öğretmenlere konu ile ilgili bir bilgilendirme yapıldıktan sonra kişisel bilgiler yer almaktadır. Kişisel bilgilerden sonra öğretmenlere şu sorular yöneltilmiştir: Temel Dinî Bilgiler Ders Programında yer alan kazanımlar, etkinlikler ve açıklamalara ilişkin neler düşünüyorsunuz? Program, öğrencilerin derse ve okula karşı ilgilerinde önemli bir değişikliğe neden oldu mu? Örnek verebilir misiniz? Programın uygulanmasında güçlükler yaşıyor musunuz? Varsa bu güçlükler örnekler verebilir misiniz? Programa ilişkin zümre öğretmenleri ile görüş alışverişinde bulunuyor musunuz? Cevabınız evet

ise, programın uygulanmasına ilişkin görüş ayrılıkları yaşıyor musunuz? Bunlar nelerdir? Programda ölçme-değerlendirme ile ilgili güçlükler yaşıyor musunuz? Varsa bunlar nelerdir? Bu sorular röportajın gidişatına göre çeşitlenmiş, öğretmenlerin verdikleri yanıtların detaylandırılması sağlanmıştır.

Araştırma verilerinin çözümlenmesi için analiz tekniklerinden içerik analizi uygulanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2006) göre Frekans analizi de içerik analizin bir ögesidir ve frekans analizi ile bulunan temalara bağlı alt temalar, önemlilik derecesine ve sıklığına göre sınıflamaya tabi tutulur. Bu çalışmada da frekans ve yüzde analizi yöntemi kullanılmış; görüşme yapılan öğretmenlerin cevapları sınıflandırmaya çalışılmıştır. Cevapların anlam bakımından tekrar etmesine göre tema başlıkları altında bir sınıflama yapılmıştır.

Araştırma çalışma grubunu 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında Antalya ili Konyaaltı ilçesinde görev yapan ve Temel Dinî Bilgiler Dersini aktif yürüten öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem olarak, yine nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme tekniği kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada da 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında Antalya ili Konyaaltı ilçesi Temel Dinî Bilgiler Dersini aktif yürütmekte olan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 8 öğretmen örneklem olarak seçilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Kod	Cinsiyet	Branş	Yaş	Kıdem
A	Bayan	DİKAB	33	12
B	Bayan	DİKAB	40	15
C	Bayan	DİKAB	45	18
D	Bayan	DİKAB	27	3
E	Bay	DİKAB	50	22
F	Bay	DİKAB	43	17
G	Bay	DİKAB	48	20
H	Bay	DİKAB	35	13

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma verilerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırma bulguları, görüşme formlarından elde edilmiştir. Görüşme aşamasında yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen bilgiler doğrultusunda temalandırma yapılmış, her ana temaya ilişkin elde edilen alt temalarla aşağıda tablolar halinde yer verilmiştir.

Tablo 2'de öğretmenlerin programda yer alan kazanımlar, etkinlikler ve açıklamalara ilişkin frekans ve yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 2.*Hedef-Kazanım ve Etkinliklere İlişkin Öğretmen Görüşleri*

Alt Tema	A	B	C	D	E	F	G	H	f	%
Hedef kazanım uyumluluğu/yeterliliği	√	√	√	√	√	√		√	7	87.5
Etkinliklerin yeterlik durumu	√	√	√	√	√	√	√	√	8	100
Çevresel faktörlerin kazanımlara olumsuz etkisi	√				√	√			3	37.5
Velilerin programa olumlu bakış açısı	√				√				2	25

Araştırmaya katılan öğretmenlerin hedef-kazanım ve etkinliklere ilişkin görüşlerinden elde edilen verilere göre; etkinliklerin yeterliliği durumu alt teması %100 oranı ile ilk sırada yer almaktadır. Bu alt temayı hedef kazanım uyumluluğu/yeterliliği alt teması %87.5 oranı ile takip etmektedir. Çevresel faktörlerin kazanımlara olumsuz etkisi alt teması %37.5 oranı ile üçüncü sırada yer almaktadır. Velilerin programa olumlu bakış açısı alt teması ise %25 oranı ile son sırada yer almaktadır. Öğretmenlerin yukarıda belirlenen alt temalara ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Dersin hedeflerine uygun etkinlikler kitapta oldukça yeterli. Önemli olan bu yeterliklerin konuların önemini kavrayabilmek..” (D1,1).

“... ben ders esnasında kitaplarda verilen etkinliklerin yeterli olduğunu düşünüyorum. Derslerde öğretmenin konu alanına hâkimiyetinin artmasıyla da daha eğlenceli dersler işleniyor, öğrencilerin derse katılımı sağlanıyor ve hem de öğrencilerimizin çoğu derslerden zevk alıyorlar” (C1, 2).

“Bana göre velilerin derslere karşı tutumu öğrencileri de etkiliyor. Velilerden öğrencilerinin bu konularda bilgi kazanmasını önemseyen velilerin çocuklara derslere daha aktif katılım gösteriyor. Ama diğer velilerin çocuklarına göre her şey boş..” (A1, 4).

Tablo 3’te öğretmenlerin programda yer alan Programın Derse ve Okula Karşı yarattığı Etkiye ilişkin frekans ve yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 3.*Programın Derse ve Okula Karşı yarattığı Etkiye İlişkin Öğretmen Görüşleri*

Alt Tema	A	B	C	D	E	F	G	H	f	%
Motivasyonu sağlama	√		√	√		√	√	√	6	75
İlgiyi artırma			√	√	√		√	√	5	62.5
Bilginin transferi	√		√						2	25
Devamı sağlama	√				√				2	25
Etki yok	√								1	12.5

Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın derse ve okula karşı yarattığı etkiye ilişkin görüşlerinden elde edilen verilere göre; motivasyonu sağlama ve devamı sağlama alt temaları %75 oranı ile ilk sırada yer almaktadırlar. Bu alt temaları ilgiyi artırma alt teması % 62.5 oranı ile takip etmektedir. Etki yok alt teması ise %12.5 oranı ile son sırada yer almaktadır. Öğretmenlerin yukarıda belirlenen alt temalara ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Dersin konusu öğretmenin çabasıyla iyi aktarıldığında öğrenciler daha iyi dinliyor. Derse katılıyor bir şeyler öğrendiğinin farkına varan öğrenci diğer derse daha hazırlıklı

geliyor böyle bir durumda öğrenci hem öğretmene hem okula karşı olumlu tutum sergileyebiliyor..” (D2, 1).

“... ben ders esnasında anlattığım bilgileri öğrencilerin kavradığını düşünüyorum. Ancak günlük hayatta kullanmada sıkıntılar yaşadıklarını gözlemliyorum. Derste öğrenilenlerin sosyal çevrede de desteklenir nitelikte olması yani yaşama aktarılması da önemli. Bence bu noktalardan zayıf oluyor.” (A2, 3).

“... bu dersle ilgili öğrenilenlerin çoğu zaman okula karşı tutum geliştirdiğini yani etkisinin olduğunu düşünmüyorum.” (G2, 5).

Tablo 4’te Programın Uygulanmasından Kaynaklanan Güçlüklere İlişkin görüşleri hakkında frekans ve yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 4.

Programın Uygulanmasından Kaynaklanan Güçlüklere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Tema	A	B	C	D	E	F	G	H	f	%
Teknolojik yetersizlik	√			√			√		3	37.5
Hazırlıksız gelme	√		√	√	√	√	√	√	7	87.5
Hazırbulunuşluk eksikliği	√	√	√	√	√	√	√	√	8	100
Kavram kargaşası	√	√				√			3	37.5

Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın uygulanmasından kaynaklanan güçlüklere ilişkin görüşlerinden elde edilen verilere göre; hazırbulunuşluk eksikliği alt teması %100 oranı ile ilk sırada yer almaktadır. Bu alt temayı hazırlıksız gelme alt teması %87.5 oranı ile takip etmektedir. Teknolojik yetersizlik görüşü ve kavram kargaşası alt temaları ise %37.5 oranı ile son sırayı paylaşmaktadırlar. Öğretmenlerin yukarıda belirlenen alt temalara ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir:

“program ile ilgili kazanımlarda bir sorun yok ama öğrencilerin hem ödevlerini yapmalarında hem de bir sonraki dersin kapsamına ilişkin ön hazırlık olmuyor. Ne kadar söylesende öğrenci dersine hazırlıksız geliyor. Bu da çok zaman kaybına ve vaktin ekonomik kullanılmasını sınırlandırıyor..” (D1, 1).

“... ben ders esnasında bazı kavramları kavram haritalarında yada hazırladığım görselleri projeksiyon ile göstermek istiyorum ancak yok. Olması şart.” (C3, 2).

“... daha önceki yıllardan elde edilen kazanımlar unutulmuş olduğu için çoğu zaman oraları tekrar etmek zorunda kalıyorum. Buda yeni konulara geçmemi zorlaştırıyor. Beni de yoruyor.” (G3, 3).

Tablo 5’te Programa ilişkin Zümre öğretmenleri ile yapılan toplantılara ilişkin öğretmen görüşleri hakkında frekans ve yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 5.

Programa İlişkin Zümre Öğretmenleri ile Yapılan Toplantılara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Tema	A	B	C	D	E	F	G	H	f	%
Görüş ayrılıkları	√	√	√	√		√	√	√	7	87.5
Program eksikliğinde birleşme	√		√		√	√	√		5	62.5
Zaman ve mekân sıkıntısı	√		√	√					3	37.5
Uyuşmazlık yok	√		√	√		√	√		5	62.5

Araştırmaya katılan öğretmenlerin programa ilişkin zümre öğretmenleri ile yapılan toplantılara ilişkin görüşlerinden elde edilen verilere göre; görüş ayrılıkları alt teması %87.5 oranı ile ilk sırada yer almaktadır. Bu alt temayı program eksikliğinde birleşme ve uyuşmazlık yok alt temaları % 62.5 oranı ile aynı sırada takip etmektedirler. Zaman ve mekân sıkıntısı alt teması ise % 37.5 oranı ile son sırada yer almaktadır. Öğretmenlerin yukarıda belirlenen alt temalara ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir:

“zümre toplantılarında herkesin kendi dünya görüşüne göre davranması ya da konuşmaya başlaması bazen konulara bakış açısı noktasında aramızda tartışmalara neden oluyor. Ama genel anlamda uzlaşabiliyoruz.” (D4, 1).

“... ben ve zümrelerim bazı konularda çok bilgi olduğu bazı konularda ise gereğinden az bilgi olduğunu konuşuyoruz.” (C4, 2).

“... her ne kadar aramızda farklı görüşler olsa da genel anlamda bütün zümreler anlaşılıyor daha çok zümre toplantısı bence yapılmalıdır.” (G4, 4).

Tablo 6’da Programda ölçme ve değerlendirmeye İlişkin öğretmen görüşleri hakkında frekans ve yüzde dağılımı verilmiştir.

Tablo 6.

Programda ölçme ve değerlendirmeye İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Tema	A	B	C	D	E	F	G	H	f	%
Zaman alma	√	√	√	√	√	√	√	√	8	100
Ödev sorunu	√		√			√			3	37.5
Sınıf kalabalığı	√		√	√	√	√	√		6	75
Bilgi eksikliği	√	√	√			√		√	5	62.5

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Programda ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşlerinden elde edilen verilere göre; zaman alma alt teması %100 oranı ile ilk sırada yer almaktadır. Bu alt temayı sınıf kalabalığı alt teması %75 oranı ile takip etmektedir. Bilgi eksikliği alt teması %62.5 oranı ile üçüncü sırada yer almaktadır. Ödev sorunu alt teması ise %37.5 oranı ile son sırada yer almaktadır. Öğretmenlerin yukarıda belirlenen alt temalara ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir:

“sınıfların kalabalık olması ve yeni ölçme yaklaşımlarının kullanılacak olması sınıfların kalabalık olmasından kaynaklı uygulanamıyor. Mesela portfolyo yaptırılan bir dönem bakamadım bile. sınıf mevcutlarının azaltılması gerekiyor..” (D5, 1).

“... Sınıflar çok kalabalık. Bu şartlarda ancak test sınavı yapıyorum. Az olsa başka ölçme araçlarını kullanacağım. Ama nerde.” (C5, 2).

“... ödevlerin yapılmaması bazen değerlendirme de objektif olmamı engelliyor. Ödev yapma alışkanlığı maalesef çok zayıf.” (F5, 2).

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışmada, ortaöğretim kurumlarında Temel Dinî Bilgiler derslerini yürütmekte olan öğretmenlerin programın işlevselliği ya da uygulanabilirliği açısından görüşlerini tespit etmek ve anlamak amaçlanmıştır.

Hedef-kazanım ve etkinliklere ilişkin öğretmen görüşlerini değerlendirdiğimizde ortaöğretim kurumlarında temel dinî bilgiler dersini yürütmekte olan öğretmenlerin ders müfredatında veya kitaplarında ifade edilen hedefler ve kazanımların gerçekleştirilmesinde olumlu görüşlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu bulgu Kotan (2015) tarafından ifade edilen, öğrencilerde meydana gelen davranış değişikliklerinin dersin amaçlarına ulaştığını göstermede öğretmenlerin olumlu görüşe sahip oldukları bulgusuyla örtüşmektedir. Öğretmenler ders hedeflerinin kazandırılmasında var olan mevcut etkinliklerin oldukça yeterli olduğunu ve hedeflerin kazandırılmasında etkinlik açısından sıkıntı yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak bu olumlu görüşlerinin aksine öğretmenlerin derslerin hedef ve kazanımlarının çevresel faktörlerden etkilendiğini bu sebeple de kazanımların gücünün tam anlamıyla öğrencilerde anlam kazanmadığını ifade etmeleri bulgusuna rastlanılmıştır. Bu konuda Gündoğdu (2015), öğrencilerin bu dersleri içeriğine göre değil de dersin ismine göre seçtikleri konusundaki bulgusu açıklayıcıdır. Bu temayla ilgili en dikkate değer bulgulardan birisi de öğrenci velilerinin dersin hedeflerine ve kazanımlarına ilişkin olumlu veya olumsuz tutumlarının öğrencilerde kazanılması gereken kazanımlara ilişkin tutumlarını etkilediği bulgusudur. Bu bulgu, Meydan (2013) çalışmasında ifade edilen öğrencilerin dersi tercih etme sebepleri, genel kanaatlerin aksine ailelerin bu yöndeki talepleri değil yine öğrencilerin beklentileri ve istekleri üzerine oluştuğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yine aynı çalışmada dersi rastgele seçenlerin sayılarının son derece düşük olduğu bulgusu görülmüştür. Bununla birlikte bu bulgu, Bahçekapılı (2013)'ün çalışmasında her ne kadar öğrencilerin tercihleri ders seçiminde belirleyici olsa da öğrencilerin bu tercihlerini ailelerinin dinî, politik veya mezhepsel tercihlerine göre yaptıkları bulgusuyla birlikte incelendiğinde araştırmamız sonucunda ulaşılan velilerden dersin hedeflerine karşı olumlu tutum sergileyenlerin çocukları daha çok kazanım elde ediyor görüşü ile örtüşmektedir.

Araştırmada seçmeli derslerin öğretmenlerin motivasyonu sağlama, öğrencilerin derse devamı ve öğrencilerin ilgisini artırma noktasında fazlasıyla yeterli olduğu bulgusuna rastlanmıştır. Bu bulgu Karataş ve Tabak'ın (2010) yaptığı yeni programın öğrencilerin motivasyonuna olumlu katkı sağladığı anlamında benzerlik göstermektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde dersi anlatan öğretmenlerin yeterli pedagojik formasyon, özel alan bilgisinin olması bu bulguyu ortaya çıkarmış olabilir. Buna karşın Yorulmaz (2014) yaptığı araştırmada Kuran-ı Kerim dersi verecek öğretmenlerin üçte birinin kendilerinin bu dersi verme noktasında yetersiz gördükleri bulgusuna erişmiştir. Görece başarının, dersi seçen öğrencilerin dersi isteyerek seçmeleri ve motivasyonlarının yüksek olmasıyla alakalı ve önemli bir etkidir denilebilir.

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin programın işletilmesinde en çok öğrencilerin derslere hazırbulunuşluk açısından eksik gelmesi dikkate değer bir bulgudur. Diğer taraftan öğretmenler yine programın işletilmesi olarak öğrencilerde yeterli hazırbulunuşluğun olmamasının derslerin anlatılmasında sıkıntılar doğurduğu bulgusuna rastlanmıştır. Diğer bir güçlük ise derslerin anlatılmasında yaşanan teknolojik yetersizlik ve konular içinde geçen bazı kavramların öğrencilerin kavram kargaşasına neden olabileceği bulgusudur.

Öğretmenlerin zümre toplantılarına düzenli katıldıkları ve zümrelerde aralarında fikir alışverişinde buldukları tespit edilmiştir. Bu bulguyla birlikte öğretmenler toplantılarda kendi fikirlerini özgürce ifade ettikleri de söylenebilir. Çünkü araştırma bulgusunda kendi aralarında

görüş ayrılıklarının olduğu ancak toplantıların sonunda ortak bir noktada buluşabildiklerini ifade etmişlerdir. Yine öğretmenler zümre toplantılarında görüştiklerinde programda bazı konularda eksiklikler olduğunu ifade etmekle birlikte zümre toplantılarının daha sık olması ve zaman ve mekân açısından sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmada program sonunda değerlendirme faaliyetlerinin çok zaman aldığı bulgusuna rastlanılmıştır. Bu bulgu öğretmenlerin çağdaş ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını daha çok tercih etmeye başladıklarını ve klasik anlamda yazılı veya test sınavlarını fazla kullanmadıklarından kaynaklanıyor olabilir. Yine araştırma bulgularına göre ölçme ve değerlendirme açısından ödev sorununun olması bulgusu ile sınıfların kalabalık olması değerlendirme faaliyetlerinin yapılmasını sınırlandırmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde de sınıf mevcutlarının azaltılması hem ödevlerin değerlendirilebilmesi hem de diğer ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının kullanılmasını kolaylaştırması açısından önemli bir yere sahiptir. Bu bulgu Çınar (2012) tarafından ifade edilen din derslerinde öğrenci başarısını ölçmede kullanılan ölçme değerlendirme tekniklerinin programda hedeflenen amaçlara ulaşıp ulaşılmadığını ölçmede yetersiz kaldığı tespit edilmesi bulgusuyla uygunluk göstermektedir. Çınar (2012) araştırmasında başvurulan değerlendirme teknikleri ile öğrencilerin sadece bilişsel öğrenmelerinin ölçülebildiği görülmüştür. Programda hedeflenen amaçlara ulaşıp ulaşılmadığını ölçmede kullanılması gereken temel ölçüt gerekli bilgilerin yanı sıra okul içi ve dışı davranışlar olması gerektiği gözlenmiştir bulgusuna da rastlanmıştır.

Araştırma bulgularına göre;

- 1- Öğretmenlerin hizmet öncesinde ve hizmet içinde ders içeriği kapsamında eğitim, seminer veya kurs programlarına daha çok katılmaları önerilebilir. Böyle bir durumda öğretmenler yürüttükleri derslerle ilgili konu ya da program değişikliği konularında buralarda bilgilenecekler ve kendilerini sürekli güncellemiş olacaklardır.
- 2- Öğretmenler kendi alanları ya da ders kapsamında çıkan süreli yayınları takip etmelidir. Öğretmenlerin alanları ile ilgili güncel yayınları takip etmeleri hem derste yapılan etkinliklerin çeşitlendirilmesi hem de dersi daha eğlenceli kılması noktasında önemli arz etmektedir.
- 3- Derslerin ölçme ve değerlendirme boyutu kapsamında değerlendirme işleminin yıl içerisinde düzenli aralıklarla dersin hedeflerine uygun yapılması önerilebilir. Böylece dönem sonuna bırakılmayan sınav veya değerlendirmeler öğretmenin daha nitelikli ölçme ve değerlendirme yapabilmesini sağlayacaktır.
- 4- Öğretmenlerin zümre toplantılarına katılım imkânları artırılmalı ve zaman ve mekân sıkıntısı giderilmelidir.
- 5- Okullarda bu dersin hedef ve içeriklerine uygun teknolojik desteğin artırılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Bahçekapılı, M. (2013). *Yeni eğitim sisteminde seçmeli din dersleri. İmkânlar, fırsatlar, aktörler, sorunlar ve çözüm önerileri* (Araştırma Raporu No: 5). İstanbul: İLKE İlim Kültür Eğitim Derneği Dergisi, s. 248.
- Baykara, K. (2012). *İçeriğin ve eğitim durumlarının düzenlenmesi, eğitim program geliştirme içinde*. (Editör: H. Şeker) Ankara: Anı Yayınları.
- Çınar, F. (2012). İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak bilgisi öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1).
- Gündoğdu, Y. B. (2013). Seçmeli din derslerini tercih eden öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörler: Ordu Örneği. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 15(2), ss. 121-155.
- Karataş, S. ve Tabak, N. (2010). İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(1), ss. 56-65.
- Kaymakcan, R., Aşlamacı, İ., Yılmaz, M. ve Telli, A. (2013). Seçmeli Din eğitimi Dersleri İnceleme ve Değerlendirme Raporu. İstanbul: *Değerler Eğitimi Merkezi*.
- Kotan, H. (2015). *Ortaöğretimde bazı seçmeli dinî derslere ilişkin öğrenci öğretmen ve yönetici görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Merriam, B. and Sharan (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Akademik.
- Meydan, H. (2013). Din, ahlak ve değerler alanı seçmeli derslerinin öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi/evaluation of religion, morals and values field elective courses according to the student's opinions. *Atatürk Üniversitesi İlahiyât Tetkikleri Dergisi*, (40).
- Önder, M. (2013). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretiminin temelleri üzerine. *AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), ss. 24-40.
- Yorulmaz B. (2014). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin seçmeli kuranı kerim, Hz. Muhammed'in hayatı ve temel dinî bilgiler derslerine ilişkin öz algıları. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 41(11), ss. 301-324.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Education is the process through which behavioral changes are tailored in a planned and systematic way at schools. Schools, as the social institutions, bear the most significant role in order to create the desired behavioral alterations. Religious values and norms are applied within formal framework via lessons of Religious Culture and Ethics in primary education and high schools' programmes. Religious education adds to the spiritual development of humans individually. Additionally, it can also enable human to socialize since he is a social being. Teachers, after giving the fundamentals must be able to ask students to make effective use of their religious emotions while communicating with people, develop attitudes and behaviors and solve problems regarding religion in Religious and Ethics lessons as well as in elective courses at high schools.

Religious education too is supposed to gain students the desired behaviours in line with the general objectives of education. Students, while being enlightened and provided religious essentials, can develop necessary emotional, social and psychological needs.

Religious values and norms given through the courses of Religious Culture and Ethics in primary and high school programs are in the framework of official programs. Religious education contributes to the development of the individual spiritually. Religious education, however, can provide socialization because of being a social entity. In order for this process to take place, both teachers and programs must be designed in accordance with the responsibilities or objectives to be achieved.

After teaching the basic facts in the DKAB course or the elective courses in high school, students should be able to ask for problem-solving, attitude and attitude development in religious matters and to use religious feelings and ideas effectively while communicating with people. The most important thing when doing all these things is that the information that is taught is transferred from one side to the social life and can be realized in the field of application from one side to the other. In other words, it is necessary to make teaching about the information that the student can connect with the life that he lived. For such an application, it may be enough for teachers to have mutual ideas, to keep pace with the changes in the curriculum, to use contemporary teaching strategies and techniques, and to have a close dialogue with their students.

2. Method

The intention of this research is to define the views of teachers conducting elective courses (Basic Religious Knowledge, the Life of the Prophet Muhammad, Kur'an-ı Kerim) regarding fulfillment and functionality of the program at secondary schools during the 2016-2017 academic year.

This research is designed as a case study of qualitative research models and integrated single case study.

Research study group is made up of teachers actively running Basic Religious knowledge lessons through the 2016-2017 academic year and located in the Konyaaltı District of Antalya.

The data of the study was gathered through semi-structured interview form. Semi-structured interview form was prepared by taking expert opinions after forming theoretic framework, making literature scanning and pilot interviews.

3. Findings, Discussion and Results

According to the data gained from the participating teachers' views regarding the difficulties emerged from the application of the program; subtheme of lack of readiness ranks first with a rate of a 100 % and is followed by subtheme of coming unprepared with its rate of 88 %. Subthemes of Technological inadequacy view and incomprehensibility share the last place at a rate of 38%.

According to the data gained from views of participating teachers pertinent to the meetings held with group teachers, a subtheme of the difference of opinion takes the first place with a rate of 88%. This subtheme is followed by unification in program deficiency and no disagreement with a rate of 63 % in the same row. Finally, a subtheme of time and place problem emerges with a rate of 38%.

According to the data gained from views of participating teachers relevant to the assessment and evaluation in programme; time -taking subtheme comes first with its rate of 100 %. This, in turn, is followed by subtheme of the classroom - crowd with a rate of 75 %. The subtheme of lack of knowledge comes third with a rate of 63%. The last subtheme, homework problem comes in the last place with a rate of 38 %.

When the teachers' views on target-acquisition and activities evaluated, we found that teachers who run the basic religious knowledge at secondary schools favored the realization of targets mentioned in curriculum or textbooks alongside targets and acquisitions.

According to the research findings, teachers' assessments, in running the programme, that students most fail the required readiness to the lessons is noteworthy. On the other hand, it was also seen that lack of enough readiness in students caused problems in conducting the lessons in running the programme. The other detected hardship is technological shortcomings during lessons and some concepts mentioned in topics are likely to bring about incomprehensibility for students. The fundamental criteria to check if the desired targets achieved in the programme is that in addition to within and outside – school behaviors, the essential knowledge is also necessary.

According to research findings;

- 1- Teachers may be encouraged to participate more in training, seminars or course programs before service and within course content within the service. In such a case, Teachers will be informed of the subjects or program changes on the courses they are conducting, and they will constantly update themselves.
- 2- Teachers should follow their own field or periodicals published within the course. Keeping up to date with teachers' fields is important both in diversifying the activities and making the lesson more enjoyable.
- 3- Within the scope of the measurement and evaluation dimension of the courses, it can be suggested that the evaluation process is carried out at regular intervals within the year according to the objectives of the course. Thus, exams or assessments that are not left to the end of the semester will enable the teacher to make a more qualified assessment and evaluation.
- 4- The opportunities for teachers to participate in community meetings should be increased and time and space constraints should be eliminated.
- 5- It is suggested to increase the technological support to the target and content of this course.